

Kommunledningskontoret
Jonas Vehmonen

Kommunstyrelsen

Tillstyrkande av utökad låneram samt ägarlån för finansiering av kommunalförbundet Norrvattens investeringar

Ärendet

Kommunalförbundet Norrvatten har den 21 november 2023 hemställt till medlemskommunerna om utökad låneram samt beviljande av ägarlån för finansiering av investeringar för kommunalförbundet Norrvatten.

Anledningarna till investeringarna är flera. Nya lagkrav avseende bland annat Perfluorerade alkylsubstanser (PFAS), försämrat säkerhetsläge i Sverige och Europa ställer krav på åtgärder gällande beredskap och säkerhet, och produktionskapaciteten behövs öka på grund av befolkningstillväxt. Utöver Norrvattens framtida vattenproduktion (NFVP) krävs även fortsatt löpande investeringar i ledningsnät och det existerande Görvålnverket.

Under perioden 2024–2032 beräknas Norrvattens låneskuld behöva öka från dagens 1 500 000 000 kronor till drygt 5 600 000 000 kronor för att finansiera investeringarna. Förbundet avser att höja låneramen i tre steg för att successivt öka upplåningen i takt med att investeringsverksamheten ska finansieras. Denna hemställan avser den första av tre planerade låneramshöjningar och omfattar en utökad låneram med 1 100 000 000 kronor.

I samband med arbetet med hemställan om utökad låneram för Norrvatten har ett arbete genomförts tillsammans med representanter från medlemskommunerna för att se över förbundets finansieringsformer. Slutsatsen är att det mest ekonomiskt fördelaktiga för förbundet och dess medlemskommuner är att föreslå att investeringarna finansieras via lån direkt från medlemskommunerna utifrån ägarandel, genom så kallade ägarlån.

Kommunledningskontoret förordar en finansieringsmodell med ägarlån då det bedöms som det mest ekonomiskt fördelaktiga alternativet.

Kommunledningskontoret
Jonas Vehmonen

Kommunledningskontorets förslag till beslut

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

1. Kommunfullmäktige tillstyrker utökad låneram för kommunalförbundet Norrvatten med 1 100 000 000 kronor till en total låneram om 3 200 000 000 kronor.
2. Kommunfullmäktige tillstyrker ägarlån för finansiering av kommunalförbundet Norrvattens investeringar.

Bakgrund

I november 2016 gav Norrvattens förbundsstyrelse VD i uppdrag att utreda olika alternativ för Norrvattens framtida vattenproduktion. Sedan 2017 har förbundet arbetat tillsammans med externa specialister, universitet, högskolor och branschorganisationer för att hitta en optimal lösning för den framtida vattenproduktionen. Under 2017–2020 gjordes förstudier för ny- eller utbyggnad av Görvålverket. I de inledande förstudierna utreddes två huvudspår: att utöka kapaciteten och reningen på Görvålverket alternativt att bygga ny anläggning bredvid nuvarande vattenverk. I utredningarna slogs det fast att ett kompletterande vattenverk ska uppföras i en etappvis utbyggnad för att hålla investeringsvolymen så låg som möjligt. Tiden för den etappvisa utbyggnaden kan bli lång, beroende på kapacitetsbehovet. Det är därför väsentligt att skicket på befintlig anläggning är tillräckligt god för att säkerställa kvalitetskraven till medlemskommunerna.

I september 2020 fattade Norrvattens styrelse ett inriktningsbeslut för projektet. Inriktningsbeslutet innebär att Norrvatten planerar för en etappvis utbyggnad av vattenverkets kapacitet och rening till år 2050. Inledningsvis vidtar Norrvatten åtgärder för att höja kapaciteten med cirka 40 procent fram till år 2030. På sikt behöver ytterligare kapacitet tillföras. En kompletterande anläggning kommer att byggas successivt, intill dagens vattenverk. Utbyggnadstakten kan anpassas till befolkningsutvecklingen och upplägget innebär också bättre möjligheter att ta del av ny teknik inom vattenrening. En etappvis utbyggnad medför också fördelen att investeringsutgiften kan fördelas över en längre tid.

Görvålverkets nuvarande produktionskapacitet kan beskrivas med två mätetal, dels den maximala kapaciteten som uppgår till cirka 200 000 kubikmeter per dygn, dels den ”uthålliga kapaciteten” som uppgår till 160 000 kubikmeter per dygn. Det är framför allt den sistnämnda parametern som avgör kapacitetsbehovet i anläggningen då det är denna produktion som kan uppnås utan risk för störningar i leveransen vid underhållsarbeten och mindre haverier. Sedan 2018 har den uthålliga kapaciteten överskridits alltmer frekvent i samband med långvariga värmeböljor. Under sommaren 2023 överskreds nivån vid 31 separata tillfällen. Görvålverkets kapacitet är således redan i dagsläget inte tillräcklig för att uppfylla behovet i medlemskommunerna och situationen väntas bli utmanande fram tills det att det kompletterande vattenverket har uppförts. Målsättningen med

Kommunledningskontoret
Jonas Vehmonen

Görvälnverkets kapacitet är att utöka den uthålliga kapaciteten i en första etapp med ca 40 procent till 224 000 kubikmeter per dygn. Detta bedöms i nuläget vara tillräckligt för att möta behovet under en lång tid efter färdigställandet år 2030 men beror på faktorer som befolkningstillväxt i anslutna kommuner och den specifika förbrukningen hos invånarna. Investeringar genomförs också för närvarande i den befintliga anläggningen för att höja kapaciteten med ca 20 000 kubikmeter per dygn. Detta för att klara kapacitetsbehovet fram tills det att den kompletterande anläggningen står klart 2030. Inom etapp 1 ingår merparten av de anläggningsdelar och konstruktioner som behövs för att relativt enkelt kunna bygga ut ytterligare produktionslinjer och slutligen höja kapaciteten till cirka 255 000 kubikmeter per dygn.

Statusbesiktningar på Görvälnverket visar att livslängden på Görvälnverket bedöms vara ytterligare 10 till 20 år. Reinvesteringar i Görvälnverket är därmed nödvändiga och omfattar främst maskinell utrustning samt elinstallationer och styrsystem.

Sedan inriktningsbeslutet hösten 2020 har omvärldsläget förändrats. Kraven på säkerhet och beredskap har ökat ytterligare. Norrvatten ska nu planera för att kunna upprätthålla produktionen under tre månader med kraftigt reducerad tillgång till kemikalier och reservdelar.

Det har även tillkommit ny lagstiftning avseende PFAS. Som är ett samlingsnamn för cirka 5 000 industriellt framställda kemikalier. De används i ett stort antal produkter och tar mycket lång tid innan de bryts ner. Det gör att ämnena återfinns nästan överallt i miljön, både i vårt dricksvatten och vår mat. I dricksvatten kommer halter över 4 nanogram per liter inte att vara tillåtna efter år 2026. Görvälnverkets vatten uppvisar halter strax ovan denna nivå vilket medför att kompletterande reningssteg måste införas avseende PFAS. För att uppfylla dessa lagkrav kommer en så kallad kemisk barriär installeras i form av nya kolfiltersteg i det kompletterande vattenverket.

Mikrobiologiska analyser visar att skyddet mot bakterier och virus är otillräckligt i det befintliga Görvälnverket. Norrvatten lever därmed inte fullt upp till den nivå på smittskydd som anges i Livsmedelverkets vägledning. Möjligheterna att stärka reningen inom befintlig process är begränsade och kan inte ge det skydd som krävs. Det är därför nödvändigt för Norrvatten att införa ett ytterligare reningssteg, en så kallad tredje mikrobiologisk barriär, i form av ett ultrafiltersteg som kan rena bort bakterier, virus och parasiter.

Sammantaget innebär detta att utbyggnaden kan anpassas till Görvälnverkets förutsättningar, befolkningsutvecklingen och teknikutvecklingen och att beslut kan tas successivt. Om framtida statusbesiktningar visar att till exempel betongkonstruktionen blir sämre och verket inte kan köras med full kapacitet finns förutsättningar att fatta ett beslut att bygga ut ytterligare kapacitet snabbare.

Datum 2024-02-06
Diarienummer KS 2023/0489

Kommunledningskontoret
Jonas Vehmonen

Under perioden 2024–2032 beräknas Norrvattens låneskuld behöva öka från dagens 1 500 000 000 kronor till drygt 5 600 000 000 kronor för att finansiera investeringarna. Det finns dock en osäkerhet i beräkningen av investeringsnivån i Görvälnverket eftersom detaljprojektering inte slutförts ännu samt den rådande inflationen och indexjusteringar av material och byggpriser. Justering av låneramen föreslås därför göras i ett flertal steg. Just nu planeras låneramsjusteringar ske tre gånger fram till år 2032. Denna hemställan avser den första av tre planerade låneramshöjningarna och omfattar en utökad låneram med 1 100 000 000 kronor som innebär att den totala låneramen uppgår till 3 200 000 000 kronor, som bedöms räcka till och med år 2026.

I Norrvattens förbundsordning stadgas att samtliga medlemskommuner ska ge sitt godkännande för att förändra förbundets låneram. Idag uppgår Norrvattens låneram till 2 100 000 000 kronor och förbundets låneskuld låg vid årsskiftet 2022/2023 på 1 401 000 000 kronor. Vid årsskiftet 2024/2025 kommer låneskulden uppgå till låneramen, det vill säga 2 100 000 000 kronor, vilket innebär att låneramen behöver justeras under 2024.

I samband med arbetet med hemställan om utökad låneram har ett arbete genomförts tillsammans med representanter från medlemskommunerna för att se över förbundets finansieringsformer. För att sänka räntekostnaderna, som blir betydande med förbundets framtida lånevolym, har alternativa finansieringsformer utretts. De finansieringsformer som har utretts är ägarlån, banklån, obligationer, certifikat samt multilaterala institutioner. Finansiering via Kommuninvest är inte möjlig då enbart 13 av 14 medlemskommuner är medlemmar i Kommuninvest. Slutsatsen är att det mest ekonomiskt fördelaktiga för förbundet och dess medlemskommuner är att föreslå att investeringarna finansieras via lån direkt från medlemskommunerna utifrån ägarandel, genom så kallade ägarlån. Genom en sådan lösning kan de finansiella kostnaderna sänkas med upp emot 10 000 000 kronor per år 2030 och ger samtidigt förbundet en trygg och långsiktig finansiering.

Kommunledningskontorets utredning

Norrvattens styrande dokument och finanspolicy tillåter att förbundet finansierar sig via ägarlån från medlemskommunerna. Det innebär att denna finansieringsform för Norrvattens del inte kräver några beslut vare sig i förbundsstyrelse eller förbundsfullmäktige. Däremot behöver medlemskommunerna besluta att godkänna att utge ägarlån till förbundet.

I kommunens finanspolicy (KS 2021/0508) regleras bland annat finansieringsbehov i kommunala förbund. Av finanspolicyn framgår att i samband med finansieringsbehov i de kommunala förbund där kommunen är medlem kan kommunen utge ägarlån från kommunen till kommunförbund. Kommunen har rätt att ta ut en marginal vid ägarlån för att bland annat täcka kostnader för finansieringskällor och skuldhantering.

Kommunledningskontoret
Jonas Vehmonen

Varje medlemskommun ansvarar för sin andel av förbundets tillgångar och skulder. Andelstalet fastställs varje år i samband med årsredovisningen och bygger på summan av kapitalavgifter som respektive kommun betalar in till förbundet från det att kommunen blev medlem i förbundet.

I nedan tabell visas låneram per ägarkommun vid nuvarande (2 100 000 000 kronor) och kommande låneram (3 200 000 000 kronor).

Ägarkommun	Andelstal	Nuvarade låneram, mkr	Föreslagen Justering, mkr	Låneram efter justering, mkr
Danderyd	7,93%	166	87	254
Järfälla	12,48%	262	137	399
Knivsta	1,32%	28	14	42
Norrtälje	0,67%	14	7	21
Sigtuna	6,97%	146	77	223
Sollentuna	10,34%	217	114	331
Solna	19,33%	406	213	618
Sundbyberg	11,83%	248	130	378
Täby	9,91%	208	109	317
Upplands-Bro	3,88%	82	43	124
Upplands Väsby	7,28%	153	80	233
Vallentuna	3,18%	67	35	102
Vaxholm	1,28%	27	14	41
Österåker	3,62%	76	40	116
	100,00%	2 100	1 100	3 200

Genom att använda ägarlån ändras redovisningskraven hos medlemskommunerna från att redovisa andelen av förbundets skuld som en ansvarsförbindelse till att bli en skuld respektive fordran i balansräkningen.

Förslaget är att ägarlån både ska finansiera den tillkommande lånevolym som krävs för att finansiera de kommande investeringarna och ersätta den nuvarande lånevolymen i takt med att nuvarande externa upplåning successivt förfaller. Ett genomförande av detta förslag skulle innebära att förbundets investeringar i sin helhet finansieras med ägarlån vid utgången av 2028. I takt med att ägarlånen ökar minskar medlemskommunernas ansvarsförbindelser för förbundets nuvarande upplåning.

Nedan tabell visar prognostiserad utveckling av ägarlån i förhållande till Norrvattens totala lånevolym och av kommunernas totala ansvarsförbindelse.

Datum 2024-02-06 Diarienummer KS 2023/0489

Kommunledningskontoret
Jonas Vehmonen

År	Ägarlån total	Ansvarsförbindelse	Total lånevolym
2024-01-01	0	1 760 230	1 760 230
2025-01-01	864 026	1 260 230	2 124 257
2026-01-01	1 509 765	1 110 230	2 619 995
2027-01-01	2 768 212	385 230	3 153 443
2028-01-01	3 405 497	260 230	3 665 728
2029-01-01	4 317 779	0	4 317 779
2030-01-01	5 401 334	0	5 401 335
2031-01-01	5 799 502	0	5 799 502
2032-01-01	5 722 579	0	5 722 580
2033-01-01	5 686 160	0	5 686 161

Målsättningen är att det första ägarlånet kan betalas ut till den första juli 2024, vilket förutsätter att samtliga ägarkommuner har godkänt föreliggande förslag. Lånevolymen fördelas mellan medlemskommunerna utifrån ägarandel i Norrvatten. Ägarandelen förändras årligen och innebär att ägarlånens totala storlek behöver justeras varje år med beaktande av de förändrade ägarandelarna. Lånen löper med tremånaders räntebindning med ett påslag om 0,25 procent över tre månaders Stockholm Interbank Offered Rate (STIBOR) eller den ränta som ersätter tre månaders STIBOR. Marginalen inkluderar kommunernas kostnader för hantering av egen finansiering och administrativa kostnader. Marginalen kan komma att ändras om förändringar på kapitalmarknaden förändras, en sådan ändring genomförs gemensamt mellan medlemskommunerna och Norrvatten. Avsikten är att kommunen ska få täckning för sina kostnader när kommunen lånar via exempelvis Kommuninvest. Om marginalen som Kommuninvest tar överstiger föreslagen marginal om 0,25% genomförs en ändring gemensamt mellan medlemskommunerna och Norrvatten.

Om inte samtliga ägarkommuner godkänner denna begäran kommer förbundet i stället fortsätta att tillämpa nuvarande finansieringsmodell med affärsbanker, Europeiska investeringsbanken / Nordiska investeringsbanken och obligationer. Det skulle innebära att de finansiella kostnaderna för förbundet skulle öka med upp emot 10 000 000 kronor per år 2030 jämfört med lösningen med ägarlån. Medlemskommunerna behöver säkerställa att ägarlån till Norrvatten är möjligt från den 1 juli 2024.

Norrvattens förslag till skuldebrev nedan.

Lånebelopp	Ägarkommunens andelstal multiplicerat med förbundets skulder
Räntebas	Stibor 3 månader
Marginal	0,25 %
Tillgänglighet	Halvårsvis kan nya lån och amorteringar ske
Ränteförfall	Kvartalsvis
Slutförfall	2 år rullande med 6 månaders uppsägning
Övriga villkor	Pari passu med övriga långivare Pro rata mellan ägarnas andelstal

Datum
2024-02-06Diarienummer
KS 2023/0489Kommunledningskontoret
Jonas Vehmonen**Kommunledningskontorets yttrande**

Kommunledningskontoret förordar en finansieringsmodell med ägarlån då det bedöms som det mest ekonomiskt fördelaktiga alternativet. Det är samma princip som kommunen redan har med Kåpalla förbundet, vilket även talar för att kommunen bör godkänna samma upplägg för Norrvatten.

Konsekvenser för barn och unga

Eventuella konsekvenser för barn och unga bedöms som positiva genom bland annat renare vatten och tryggare vattenförsörjning.

Ekonomiska konsekvenser

Varje medlemskommun ansvarar för sin andel av förbundets tillgångar och skulder. Andelstalet fastställs varje år i samband med årsredovisningen och bygger på summan av kapitalavgifter som respektive kommun betalar in till förbundet från det att kommunen blev medlem i förbundet.

De ägarlån som kommunen utger till Kåppalaförbundet kommer förbundet betala 3 månader STIBOR som är rörlig ränta, plus en marginal (ersättning) om 0,25 procent till kommunen. Ersättningen ska täcka kommunens kostnader för marginalen gentemot exempelvis Kommuninvest samt kommunens administration av ägarlånen.

Johan Lindberg
KommundirektörBjörn Wallgren
Ekonomichef**Handlingar i ärendet**

1. Tjänsteutlåtande, Tillstyrkande av utökad låneram samt ägarlån för finansiering av kommunalförbundet Norrvattens investeringar
2. Hemställan om utökad låneram samt beviljande av ägarlån för finansiering av investeringar för kommunalförbundet Norrvatten, 2023-11-21

Expedieras
Kommunalförbundet Norrvatten info@norrvatten.se och annika.palmgren@norrvatten.se,
ange: Tillstyrkande av utökad låneram samt ägarlån för finansiering av kommunalförbundet Norrvattens investeringar.